

2. Ogólne ćwiczenia rozwijające umiejętności tłumaczeniowe

Poniższe ćwiczenia rozwijające umiejętności zostały opracowane do zastosowania we wszystkich dialogach i monologach IVY. Umożliwią Ci one wykształcenie podstawowych umiejętności tłumaczeniowych.

W środowisku IVY wybierz interesujący Cię monolog lub dialog. Użyj streszczeń zadań tłumaczeniowych (ang. *brief*) do podjęcia decyzji o wyborze odpowiedniego monologu lub dialogu. Streszczenia pozwolą Ci określić rozmówców, temat oraz cel komunikacyjny.

Korzystając ze streszczenia, spróbuj przewidzieć, czego będzie dotyczyło nagranie. Zapisz, jakiej tematyce może być poświęcony dialog/monolog.

Przygotuj się tematycznie do tych dziedzin i sporządź notatki, które będziesz mógł/mogła zachować i które będzie Ci później łatwo odczytać.

Jeżeli jest to konieczne, opracuj glosariusz zawierający słowa z tych dziedzin w swoich językach roboczych (porównaj: *Ogólne ćwiczenia wprowadzające*, rozdział 1.3.).

Jeżeli jesteś pewny/-a, że jesteś w pełni przygotowany/-a, przejdź do kolejnych ćwiczeń, które pomogą Ci opanować umiejętność rozumienia tekstu w języku źródłowym (w tym: aktywne słuchanie, uchwycenie myśli przewodniej tekstu, przewidywanie kolejnych słów mówcy), notowanie oraz produkcja tekstu w języku docelowym.

2.1. Rozumienie tekstu w języku źródłowym

Będąc tłumaczem ustnym, musisz doskonale rozumieć tekst w języku źródłowym. Musisz być w stanie uchwycić myśl przewodnią mówcy. Doskonalenie umiejętności aktywnego słuchania i rozwijanie umiejętności analitycznego myślenia może ułatwić Ci zrozumienie, co mówca ma na myśli. Tym samym pewne zasoby energii będą mogły zostać użyte do wykonania innych czynności, będących częściami składowymi procesu tłumaczenia. Doskonalenie umiejętności przewidywania może pozwolić na bardziej oszczędne korzystanie z energii potrzebnej do wykonania ćwiczenia tłumaczeniowego.

Aktywne słuchanie i uchwycenie myśli przewodnich

Uruchom program do odtwarzania plików audio i przesłuchaj pierwszą część dialogu lub monologu. Podążaj za słowami mówcy i wypisz użyte przez niego słowa-klucze.

Rozpoznaj myśl przewodnią (myśli przewodnie) tej części nagrania. Wyraź to, co powiedział mówca, w prostszy sposób: rozbij zdania złożone na proste i przekaz tę samą informację swoimi słowami w języku mówcy.

Włącz nagranie po raz kolejny i skup się na tym, w jaki sposób myśli są ze sobą powiązane, tzn. odszukaj połączenia pomiędzy ideami, zarówno te wyrażone leksykalnie, jak i te domyślne.

Powtórz treść tej części nagrania swoimi słowami, używając spójników (np. polskich „i”, „ale”, „co więcej”, „poza tym”, „jednakże”).

Pomyśl, które słowa, terminy i wyrażenia musisz sprawdzić, aby móc przetłumaczyć tę część nagrania na język docelowy.

Jeżeli jest to konieczne, powtarzaj to ćwiczenie tak długo, aż wyodrębnisz wszystkie główne myśli w danej części nagrania i zrozumiesz połączenia logiczne pomiędzy nimi. Możesz stworzyć mapę mentalną, która pomoże Ci uchwycić najważniejsze idee i dostrzec połączenia między nimi.

Wykonaj to samo ćwiczenie do wszystkich pozostałych części monologu/dialogu.

Przewidywanie

To ćwiczenie może być wykorzystane zamiast ćwiczenia na aktywne słuchanie, opisanego powyżej.

Uruchom program do odtwarzania plików audio i przesłuchaj pierwszą część dialogu lub monologu.

Jeżeli fragment jest krótki, wysłuchaj go do końca i spróbuj przewidzieć, czego dotyczyć będzie kolejna część nagrania. Jeżeli słuchasz dialogu, zastanów się, jakie pytania mogłyby być zadane do części nagrania, której właśnie wysłuchałeś/-aś. Jeżeli słuchasz monologu, zastanów się, o czym mówca powie w następnej części nagrania.

Jeżeli fragment nagrania jest dłuższy, zatrzymaj go w połowie i spróbuj przewidzieć, co mówca następnie powie. Spróbuj wydedukować, czego będzie dotyczyć kolejna część nagrania. Jeżeli słuchasz dialogu, zastanów się, jakie pytania mogłyby być zadane do części nagrania, której właśnie wysłuchałeś/-aś. Jeżeli słuchasz monologu, zastanów się, o czym mówca powie w następnej części nagrania.

Pomyśl, co pomogło ci w skutecznym przewidywaniu: słowa mówcy, struktury gramatyczne, kontekst i sytuacja, Twoja własna wiedza, czy może połączenie wszystkich tych czynników.

Sprawdź, czy nie pomyliłeś/-aś się, słuchając kolejnych części nagrania.

2.2. Notowanie

W tłumaczeniu konsekwentnym, sporządzanie notatek i opracowanie własnego systemu notowania może ułatwić proces odczytywania wcześniej zapisanych informacji na etapie produkcji tekstu docelowego. Jednakże, co do zasady, notować powinno się tylko to, co się zrozumiało. Poniższe ćwiczenia pozwolą Ci na opracowanie własnego systemu sporządzania notatek i nauczą Cię wybierać, co notować i w jaki sposób. Ćwiczenia te zostały podzielone na dwie grupy: ćwiczenia wstępne i zaawansowane.

Notowanie: Ćwiczenia wstępne

Uruchom program do odtwarzania plików audio i przesłuchaj pierwszą część monologu lub dialogu. Rozpoznaj (lub przypomnij sobie) główne myśli.

Zdecyduj, co warto zanotować, a co można opuścić. Uzasadnij swój wybór (np. czy ominąłbyś/ominałabyś dany element, ponieważ nie jest to informacja kluczowa dla publiczności, czy może dlatego, że jesteś pewny/-a, że uda Ci się zapamiętać tę informację?)

Pamiętaj, że wizualizacja może czasem bardzo pomóc, tzn. może okazać się, że wystarczy zapisać jedno słowo, aby przywołać na myśl całą scenę, przedmiot itp.

Zdecyduj, w jaki sposób zanotował(a)byś główne myśli (w jakiej formie, przy użyciu jakiego języka) i połączenia między nimi (forma, język).

Odczytaj główne myśli z notatek i sparafrazuj tę część nagrania własnymi słowami, ale w języku docelowym.

Powtarzaj to ćwiczenie tak długo, aż będziesz zadowolony/-a z notatek do pierwszej części nagrania. Następnie przejdź do kolejnej części nagrania i wykonuj to ćwiczenie tak długo, aż sporządzisz notatki do całego monologu/dialogu.

Notowanie: Ćwiczenia zaawansowane

Rzuć jeszcze raz okiem na streszczenie zadania tłumaczeniowego i pomyśl, jakie słowa i wyrażenia mogą pojawić się w monologu/dialogu. Zastanów się, w jaki sposób mógłbyś/mogłabyś zanotować te idee (np. za pomocą skrótów lub symboli).

Uruchom program do odtwarzania plików audio i przesłuchaj pierwszą część nagrania. Rozpoznaj (lub przypomnij sobie) główne myśli i sposób, w jaki są ze sobą powiązane. Podczas słuchania staraj się notować tak dużo, jak to tylko możliwe. Eksperymentuj z użyciem symboli i skrótów, aby przekonać się, które są w Twoim przypadku skuteczne i które z pewnością mógłbyś/mogłabyś dodać do swojego systemu notowania.

Po sporządzeniu notatek do tej części, odczytaj główne myśli z notatek i oddaj tę część nagrania własnymi słowami w języku docelowym.

Przejdź do kolejnej części nagrania i notuj tak długo, aż sporządzisz notatki do całego monologu/dialogu.

Sporządzaj notatki coraz szybciej i zapisuj coraz mniej informacji.

2.3. Produkcja tekstu docelowego

Poniższe ćwiczenia oferują Ci szereg możliwości do ćwiczenia tłumaczenia na język docelowy.

Produkcja tekstu docelowego bez notatek

Odtwórz plik audio i przesłuchaj pierwszą część nagrania. Rozpoznaj (lub przypomnij sobie) główne myśli oraz sposób, w jaki są ze sobą powiązane.

Jeżeli fragment nagrania jest krótki, dokładnie przetłumacz go na język docelowy.

W przypadku dłuższych fragmentów, najpierw streść zawarte w nich informacje w języku docelowym. Następnie odtwórz tę część pliku jeszcze raz i spróbuj dokładniej przełożyć ją na język docelowy.

Powtórz to ćwiczenie dla wszystkich części nagrania do momentu, kiedy przetłumaczysz cały monolog/dialog.

Produkcja tekstu docelowego z notatkami

Odtwórz plik audio i przesłuchaj pierwszą część nagrania. Rozpoznaj (lub przypomnij sobie) główne myśli i sposób, w jaki sposób są ze sobą powiązane. Jeśli to konieczne, sporządzaj notatki podczas słuchania.

Po przesłuchaniu całej części pliku w języku docelowym, odczytaj główne myśli z notatek (jeżeli takowe sporządziłeś/-aś) i przetłumacz tę część nagrania na swój język docelowy.

Powtórz to ćwiczenie dla wszystkich części nagrania do momentu, kiedy przetłumaczysz cały monolog/dialog.

Alternatywna wersja ćwiczenia (dla zaawansowanych):

Sporządzaj notatki podczas słuchania, ale po zakończeniu dialogu/monologu odłóż je na bok i tłumacz z pamięci.

Czy uważasz, że Twoje tłumaczenie jest kompletne i wierne oryginałowi? Jeżeli nie, co uniemożliwiło Ci poprawne wykonanie zadania? Jakie wnioski możesz wyciągnąć na podstawie tego ćwiczenia?